

Dějiny filmových teorií I (PZK)

Povinná literatura:

Casetti, Francesco: *Theories of Cinema, 1945–1995*. University of Texas Press 1999. (část týkající se látky přednášené v rámci tohoto semestru)

Aitken, Ian: *European Film Theory and Cinema: A Critical Introduction*. Indiana University Press 2002.

+ jednotlivé eseje zadané k četbě na seminář ke každému tématu

Souborná a přehledová literatura:

Abel, Richard: *French Film Theory and Criticism. Volume I.: 1907-1929*. Princeton University Press, 1988.

Andrew, Dudley: *The Major Film Theories: An Introduction*. Oxford University Press 1976.

Aumont, Jacques – Marie, Michel: *Dictionnaire théorique et critique du cinéma*. Armand Colin, 2005.

Braudy, Leo – Cohen, Marshall (eds.): *Film Theory and Criticism: Introductory Readings*. Oxford University Press 1998.

Stam, Robert: *Film Theory: An Introduction*. Blackwell Publishers 2000.

**

1. Jak to vše začalo? Počátky filmové esejistiky ve Francii (přibl. léta 1907-1919) a dalších zemích

- Canudo, Yhcam, Vuillermoz, L'Herbier, raný Delluc

tematické okruhy:

vztah mezi tradičními uměními a filmem jako „šestým“ či „sedmým“ uměním, přemýšlení o pozici diváka (elitistická x demokratická pozice), film jako narativní umění nebo umění obrazu osvobozeného od příběhu, utopická uvažování o globalizační roli filmu – pojem festivalu, atd. futuristické manifesty (<http://www.futurism.org.uk/>).

povinné texty:

Canudo, Riccioto: *The Birth of Sixth Art* (1911)

Delluc, Louis: *The Crowd* (1918)

doporučená literatura:

Abel, Richard: *French Film Theory and Criticism, Vol. I., 1907–1929* (část 1 a 2), Princeton University Press 1988.

2. Rozvoj francouzské „teorie“ filmu v letech 1919-29

- pozdější Delluc, Epstein, Moussinac, Clair, Dulac, etd.

tematické okruhy: především v zacílení na následující pojmy – cinégraphie, photogénie, lyrosophie, zárodečné teze „politique des auteurs“, impressionism, simultanéism, cinéma pur

povinné texty:

Delluc, Louis: *Fotogenie* (1919)

Epstein, Jean: *Dobrý den filme* (1921)

Epstein, Jean: *Lyrosophie*

Created with

 nitroPDF[®] professional

download the free trial online at nitropdf.com/professional

doporučená literatura:

Epstein, Jean. *Poetika obrazů*.

Abel, Richard. *French Film Theory and Criticism, Vol. I., 1907-29* (část 3 a 4). Princeton University Press 1988.

Matuszewski, Bolesław: Nový historický pramen. *Illuminace* 1993/2, s. 87-91.

3. (Psychologické) uměnovědné přístupy

- V.Lindsay, H. Münsterberg, B. Balázs, R. Arnheim

tematické okruhy: film jako společenský fenomén, vize jeho sociálních rolí, psychologie filmu a diváckého zážitku, vliv Gestaltpsychologie na uvažování o filmu, film a filmová transformace vs. skutečnost, film jako umění a film jako konstrukt

povinné texty:

Balázs, Béla: *Podstata filmu*

Arnheim, Rudolf: *Film and Reality*

doporučená literatura:

Lindsay, Vachel: *The Art of the Moving Picture* (1916) – kapitola 1 a kapitola 14

Münsterberg, Hugo: *The Photoplay: A Psychological Study* (1916) – kapitola 3

4. Jak to bylo u nás?

tematické okruhy: prehistorie: subjektivní jevy optické (Jan Evangelista Purkyně), první reflexe filmového média, scénář jako literární žánr, kubistické inspirace, avantgardní uvažování o filmu

povinné texty:

Karel Scheinpflug: *Kinematograf vychovatelem*

Karel Teige: *Foto, Kino, Film*.

doporučená literatura:

Anděl, Jaroslav – Szczepanik, Petr: *Stále kinéma: Antologie českého myšlení o filmu 1904–1950*. NFA: Praha 2008.

5. Výmarská teorie.

- Kracauer, Benjamin

tematické okruhy:

rané teorie modernity; film a moderní zkušenost; film a moderní společnost; otázka „masové“

kultury, „masové“ společnosti, „masových“ médií; film a tradiční „auratická“ média; recepce nových médií a problém „rozptýlenosti“; sociální a kulturní dějiny filmu

povinné texty:

Benjamin, Walter: „Umělecké dílo e věku své technické reprodukovatelnosti“. In: *Dílo a jeho zdroj*. Praha: Odeon 1979, s. 17-47.

Kracauer, Siegfried: „Kult rozptýlení“. In: *Ornament masy*. Praha: Academia 2008, s. 275-280.

Kracauer, Siegfried: „Ornament masy“. In: *Ornament masy*. Praha: Academia 2008, s. 66-76.

doporučená literatura:

Created with

Benjamin, Walter: *Dílo a jeho zdroj*. Praha: Odeon 1979.
 Benjamin, Walter: *Agesilaus Santander*. Praha: Herrmann & synové 1998. Benjamin, Walter: *Iluminácie*. Bratislava: Kalligram 1999.
 Kracauer, Siegfried: *Dějiny německého filmu: od Caligariho k Hitlerovi*. Praha: SPN 1958.
 Kracauer, Siegfried: *Ornament masy*. Praha: Academia 2008.
 Kracauer, Siegfried: *Teorie filmu. Studijní materiály dramaturgie II*. Praha: SPN 1968.
 Buck-Morss, Susan: *The Dialectics of Seeing. Walter Benjamin and the Arcades Project*. Cambridge – London: The MIT Press 1989.
 Barnouw, Dagmar: *Critical Realism. History, Photography, and the Work of Siegfried Kracauer*. Baltimore – London: The Johns Hopkins University Press 1994.
 Charney, Leo – Schwartz, Vanessa R. (eds.): *Cinema and the Invention of Modern Life*. Berkeley: University of California Press 1995.
 Willett, John: *Art & Politics in the Weimar Period. The New Sobriety 1917-1933*. New York: Pantheon Books 1978.

6. Filmová montáž v sovětské filmové teorii;

- S.M. Ejzenštejn, L. Kulešov, V. Pudovkin, D. Vertov (B. Ejchenbaum, V. Šklovskij, J. Tyňanov)
tematické okruhy: vliv futurismu a konstruktivismu, experimenty montážní školy: montáž jako nástroj vytváření filmového prostoru, času a ideologické manipulace, montáž jako prostředek pojmové abstrakce obrazu, materiál filmu, filmová řeč, atrakcíny, film jako organismus vs. stroj

povinné texty:

Vertov, Dziga: *My, Rada tří*. In: Navrátil, A: *Dziga Vertov*, ČsFÚ Praha, 1974.
 Ejzenštejn, Sergej: *Nápodoba jako ovládnutí*. Iluminace 2000, č. 3.
 Ejzenštejn, Sergej: *O zábere*. (In: *Umenie mizanscény II*, DÚ Bratislava, 1999)
 Ejzenštejn, Sergej: *Dramaturgy of Film Form*.

doporučená literatura:

Ejzenštejn, Sergej M.: *O stavbě uměleckého díla* (Čs. spisovatel Praha, 1963); *Montáž atrakcí, Montáž 1938, Vertikální montáž* (*Umenie mizanscény II*, DÚ Bratislava 1999); *Dickens, Griffith a my* (*Kamerou, tužkou, perem*. Orbis Praha, 1969);
 Mihálik, Peter (ed.): *Sovietska filmová teória dvadsiatich rokov*. (SFÚ Bratislava, 1986);
 Pudovkin, Vsevolod: *Film, scenár, réžia, herec*. (Tatran Bratislava, 1983);

7. Formalismus, strukturalismus a film.

- F. de Saussure, Ch. S. Peirce, R. Jakobson, J. Lotman, J. Mukařovský
tematické okruhy: teorie znaku a procesu označování, produkce významu v lingvistice, filosofii
 jazyka a v kybernetice, denotace a konotace, význam a smysl. Sémiologie ve filmu. Povaha analogového a ikonického. Otázka filmového jazyka a řeči. Povaha záběru. Filmové dílo jako strukturovaný superznak a jako text. Estetika filmu ve srovnání s ostatními uměními, materiál umění jako základ jejich specifiky (Mukařovský),

povinné texty:

Mukařovský, Jan: „K estetice filmu“. In: Studie I. Brno: Host 2000. s. 442-453.

Created with

Mukařovský, Jan: „Pokus o strukturní rozbor hereckého zjevu“. In: Studie I. Brno: Host 2000. s. 463-472.

Mukařovský, Jan: „Čas ve filmu“. In: Studie I. Brno: Host 2000. s. 454-462.

doporučená literatura:

Jakobson, Roman: „Úpadek filmu?“ In: *Poetická funkce*. H a H: Jinočany, 1995.

de Saussure, Ferdinand: *Kurs obecné lingvistiky*. Praha: Odeon, 1989.

Lotman, Jurij M.: *Sémiotika filmu a problémy filmové estetiky*. SFÚ Bratislava, 1975, též VŠMU Bratislava, 1984.

Bernard, Jan (ed.): *Tartuská škola*. NFA: Praha 1995.

Bernard, Jan: *Jazyk, kinematografie, komunikace*. NFA: Praha, 1995.

Cassirer, Ernst: *Filosofie symbolických forem I*. OIKÚMENÉ Praha, 1996.

Eco, Umberto: *Teorie sémiotiky*. JAMU: Brno, 2004.

Lotman, Jurij: „Text v textu“. In: *Tartuská škola*. NFA: Praha, 1995.

Wollen, Peter: „Sémiologie filmu“. In: *Film jako znakový systém*. ČsFÚ: Praha, 1971; Tomaševskij, Boris: *Poetika (Smena Bratislava, 1971)*;

Šklovskij, Viktor: *Theorie prózy (Melantrich Praha, 1948)*;

Tyňanov, Jurij: *O podstatě filmu (Poetika, rytmus, verš. Svět sovětů Praha, 1968)*,

Ejchenbaum, Boris: *Problémy filmové stylistiky (Panorama 1969, č. 2, též P. Mihálik, ed: Sovietska filmová teória dvadsiatych rokov. SFÚ Bratislava 1986)*

8. Film a realita: ontologie filmového obrazu

- Kracauer, Bazin

tematické okruhy:

Pojem mimeze. Ontologie uměleckého díla. Fotografická povaha filmu. Objektivní aparát. Dvě koncepce realismu ve filmu (Bazin a Kracauer). Filmová řeč ve službách realismu (montáž vs. mizanscéna). Film jako extenze světa, film jako re/konstrukce světa. Film jako popis události, film jako událost sama. Teorie a kritika v neorealismu (Zavattini a Aristarco). (Filmologie: institucionalizace filmové vědy, snahy o vytvoření vlastních odborných termínů (diegeze, filmický/profilmický atd.); psychologie, sociologie, filosofie aj. ve vztahu k filmu; empirické výzkumy; pokračování filmologie v Itálii v 60. letech.)

povinné texty:

Bazin, André: Ontologie fotografického obrazu (1945). In: André Bazin: Co je to film? Praha: Československý filmový ústav 1979, s. 13-19.

Bazin, André: Mýtus totálního filmu. In: André Bazin: Co je to film? Praha: Československý filmový ústav 1979, s. 19-24.

Barthes, Roland_ Diderot, Brecht, Eisenstein (1973). In.: Philips Rosen, ed. Narrative, Apparatus, Ideology. A Film Reader. Columbia University Press, 1986, s. 172-178.

doporučená literatura:

Bazin, André: Co je to film? Praha: Československý filmový ústav 1979.

MacCabe, Colin: Theory and Film: Principles of Realism and Pleasure (1976). In: Philips Rosen, ed. Narrative, Apparatus, Ideology. A Film Reader. Columbia University Press, 1986, s. 179-197.

Casebier, Allan: Film and Phenomenology. Towards a Realist Theory of Cinematic Representation. Cambridge University Press, Cambridge (MA) 1991.

Kracauer, Siegfried: Teorie filmu. SPN, Praha 1968, zejm. s. 108-116. (Skriptá FAMU: Studijní materiály dramaturgie II.)

Merleau-Ponty, Maurice: Film a nová psychologie (1945). Illuminace 1, 1989, č. 2, s. 12-22.

Stam, Robert: Film Theory. An Introduction. Blackwell 2000; kap. The Phenomenology of Realism, s. 64-83.

Aumont, Jacques – část z Aesthetics of film

případně

Morin, Edgar: Imaginární člověk filmu. In: Film a divák. Čtyři studie ze sociologie a psychologie filmu. Praha 1967.

Revue internationale de filmologie

Film a divák. Čtyři studie ze sociologie a psychologie filmu. Praha 1967.

Lowry, Edward Brian: The Filmology Movement and Film Study in France. Ann Arbor: UMI Research Press, 1985. (1 kapitola viz:

<http://www.kcl.ac.uk/humanities/cch/filmstudies/courses/moderntheory/readings/Cohen-Seat.html>)

Morin, Edgar: Le cinéma ou l'homme imaginaire. Minuit 1956.

Cohen-Séat, Gilbert: Essai sur les principes d'une philosophie du cinéma

dva texty Jeana Depruna, Cinema and identification a Cinema and transference pův. vydané 1947, viz: <http://www.latrobe.edu.au/screeningthepast/classics/cl0499/hmclintro.htm>

Schefer, Jean Louis: L'homme ordinaire du cinéma. Cahiers du cinéma/Gallimard 1980. (část z knihy česky viz: Schefer, J. L.: Zločinecký život. Illuminace 2003, č. 3.)

9. Film mezi médii: od varieté k počítači

tematické okruhy:

problém hranic média (filmu); „zrození“ a „smrt“ filmu; hybridní povaha médií; intermedialita, multimedialita, remediace; vztah filmu a jiných médií (fotografie, televize, video, elektronická média)

povinné texty:

Bolter, David Jay – Grusin, Richard: „Imediace, hypermediace, remediace“ *Teorie vědy*. 2005/2.

Elsaesser, Thomas: „Historie rané kinematografie a multimédia: Archeologie možných budoucností“ in Petr Szczepanik (ed.), *Nová filmová historie. Antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. Praha: Herrmann & synové, s. 113-131.

doporučená literatura:

Bolter, David Jay – Grusin, Richard: *Remediation. Understanding New Media*. Cambridge – London: The MIT Press 1999.

Williams, Christopher (ed.): *Cinema: The Beginnings and the Future*. London: University of Westminster Press 1996.

Rieser, Martin – Zapp, Andrea (eds.): *New Screen Media. Cinema/Art/Narrative*. London: BFI 2002.

Shaw, Jeffrey – Weibel, Peter (eds.): *Future Cinema. The Cinematic Imaginary after Film*. Cambridge – London: The MIT Press & Karlsruhe: ZKM 2003.